

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ – НАЙВАГОМІША СКЛАДОВА МІГРАЦІЙНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Розглянуто трудову міграцію як вагому складову міграційних процесів. Наведено рівень заробітної плати України по регіонах та здійснено порівняння середньої заробітної плати жителів України з іншими країнами світу. Наголошено на тому, що для розв'язання проблеми втрачання українського народу в результаті еміграції органам державної влади потрібно вжити нагальних дієвих заходів.

Рассмотрены трудовые миграции, как весомые составляющие миграционных процессов. Приведен уровень заработной платы в Украине по регионам и в сравнении со средней заработной платой жителей Украины с другими странами мира. Отмечено, что для решения проблемы потери украинского народа в результате эмиграции органам государственной власти необходимо принять неотложные меры.

Labor migration is considered as an important component in migration. The average wages of Ukrainian citizens is compared with other countries. It is emphasized on losing Ukrainians because of immigration and taking immediate measures to reduce it.

Ключові слова: міграція, трудова міграція, міграційний рух, міграційний процес, заробітна плата.

Міграції завжди були наявними в історії цивілізацій, проте переміщення людей ще ніколи раніше так не впливало на економіку, соціальне та політичне життя, культурну сферу країн призначення та походження міграції. Мобільність є неодмінною рисою сучасного світу. Інтегровані міжнародні ринки, поява транснаціональних мереж і швидкий розвиток комунікаційних технологій посилюють переміщення високо- та низькокваліфікованих працівників, студентів, стажистів, сімей та туристів. Незважаючи на наслідки глобальної економічної кризи, загальна кількість мігрантів за останні роки не зменшилась.

Трудова міграція вже не перший рік знаходиться в центрі уваги відомих науковців. Вагомий внесок у спектр її дослідження зробили такі вчені, як Е.Лібанова, О.Позняк, О.Малиновська, І.Прибиткова, М.Романюк, В.Приймак, Н.Шульга та ін. Багато дослідників аналізують попередньо отримані результати та докладають свої зусилля у вивченні нових проблем із даної теми: О.Ф.Дубовий, В.Г.Кравченко, О.М.Коржик, Т.В.Черепанова, М.Г.Давидюк.

Цілями статті є: здійснити порівняльний аналіз рівнів доходу громадян нашої держави та громадян інших країн; показати суттєві відмінності в рівні отримання заробітної плати; вказати на критичну ситуацію в майбутньому у разі відсутності конкретних дій з боку органів державної влади на зростаючі масштаби трудової міграції.

У системі міграційних процесів провідну роль відіграє міграція робочої сили, яка реалізується у формі трудової міграції. Остання здійснює надзвичайний вплив на соціально-економічний розвиток будь-якого суспільства, оскільки безпосередньо пов'язана з проблемами та особливостями формування та використання трудового потенціалу країни. Трудова міграція є важливою складовою як внутрішньої, так і зовнішньої міграції населення. Їй властива низка характерних ознак, до яких, насамперед, слід віднести добровільність, тимчасовість (поверненість) та економічну мотивацію [1, с.31].

Демографічна та соціальна структура в промислово розвиненому світі створила

потребу в робітниках та фахівцях з інших країн. Тому за останнє десятиліття спостерігається збільшення кількості країн походження та призначення трудової міграції. Трьома основними факторами, що продовжують сприяти трудовій міграції, є демографічні зміни та потреби ринку праці у багатьох промислово розвинених країнах, безробіття і наслідки кризи у менш розвинених країнах та встановлені міждержавні сімейні, культурні та історичні зв'язки. У своїй щорічній доповіді Міжнародна організація праці зазначила, що на даний час кількість безробітних людей у світі складає 200 млн. ос. Таким чином, для багатьох людей трудова міграція може бути єдиним шляхом для розв'язання проблем безробіття [2, с.126].

За даними Міжнародної організації з міграції, у світі знаходиться понад 6,5 млн. емігрантів – вихідців з України, що становить сьому частину нинішнього населення нашої країни. Основну частину вищезазначеної кількості емігрантів складають представники трудової міграції, яка і є найпитомішою складовою всього міграційного руху населення світу та України зокрема.

Що ж до кількості українських мігрантів у світі, то насправді точні цифри сказати не може ніхто. Офіційні державні органи називають мізерно малі цифри, тоді як політики – навпаки. Більшість представників міграційного потоку є нелегалами або напівлегалами, і загалом сумарна кількість останніх перевищує офіційні цифри мігрантів з України. Кількість осіб, які офіційно зареєстровані як мігранти, є значною, але мізерною в порівнянні з кількістю тих мігрантів, які знаходяться в статусі невизначеності за кордоном.

За даними різних соціологічних досліджень, в країні спостерігаються тривожні сигнали. Це стосується зростаючої кількості охочих поїхати за кордон, якщо не в еміграцію, то хоча б для того, щоб заробити там грошей. Відсутність достатньої кількості грошей для проживання, матеріальна та соціальна нестабільність в Україні є основними виштовхуючими чинниками українських громадян за межі батьківщини.

Швейцарський банк Credit Suisse підрахував, що українці бідніші за жителів багатьох країн Африки, як-от: Ботсвана, Екваторіальна Гвінея, Намібія або Свазіленд, не кажучи вже про більш забезпечені північно-африканські держави або ПАР. У звіті Global Wealth Report, що його підготувала фінустанова, зазначено, що середній статок дорослого українця на середину 2012 року становив \$3251. Разом із білорусами та молдаванами жителі України – найбідніші в Європі.

Згідно з дослідженням компанії Allianz, Україна посіла 49-те місце в рейтингу серед 52 країн за рівнем заможності населення. На одного українця, за підрахунками компанії, припадає в 150 разів менше грошей, ніж на одного швейцарця, де населення найбільш забезпечене у світі [3]. Тому і не дивно, що у такій безвихідній ситуації більшість українців наважуються покинути рідні краї та близьких людей і, ризикуючи власним життям та здоров'ям, змушені адаптуватися до не зовсім комфортних умов, але з вищими доходами, ніж «вдома».

Згідно з даними Держкомстату, середня заробітна плата в Україні становила на початку 2012 року 2722 грн., а вже на кінець року зросла до 3377 грн., тобто на

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

655 грн. більше, що у відсотковому співвідношенні становить 19,4% (табл. 1). За грудень 2012 року середня зарплата українців збільшилася у порівнянні з попереднім місяцем на 9%, тобто на 279 гривень [4].

Як повідомляє Держкомстат України, в грудні 2012 р. найвищий рівень середньої зарплати зафіксований у Донецькій області – 3811 гривень. Як і раніше, найнижча середня зарплата залишається у Тернопільській області – 2466 грн. на місяць.

По Києву середня зарплата за грудень 2012 року складає 5368 гривень. Це найвищий показник середньої заробітної плати серед міст України. Тобто середній дохід киянина більш ніж вдвічі перевищує дохід тернопільчанина. У 72 країнах світу, згідно з новим звітом ООН, середня заробітна плата працівників становить 1480 доларів США. Найвищу заробітну платню отримують в Люксембурзі – 4089 дол. У Китаї громадянам платять 656 дол. на місяць (табл. 2). Україна зайняла 56 місце між Колумбією і Китаєм із щомісячним заробітком працівників у 686 долара, відставши від своїх сусідок, Росії і Білорусії, відповідно на 19 і 10 пунктів [6].

Таблиця 1

*Середня заробітна плата за регіонами в 2012 році**

Регіон	2012 рік											
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Україна	2722	2799	2923	2942	3015	3109	3151	3073	3064	3110	3098	3377
Автономна Республіка Крим	2348	2304	2486	2539	2691	2781	2795	2744	2775	2753	2703	2987
Області												
Вінницька	2144	2177	2309	2311	2457	2582	2591	2462	2521	2560	2533	2694
Волинська	2062	2075	2212	2199	2328	2511	2526	2411	2415	2444	2388	2591
Дніпропетровська	2860	2965	3042	3070	3182	3197	3260	3172	3158	3208	3194	3385
Донецька	3151	3254	3381	3496	3474	3557	3619	3576	3551	3622	3643	3811
Житомирська	2096	2117	2235	2246	2422	2522	2518	2393	2372	2485	2446	2617
Закарпатська	2075	2132	2247	2220	2325	2506	2513	2411	2417	2415	2403	2695
Запорізька	2653	2786	2804	2837	2920	3045	3048	2977	2964	3011	2987	3155
Івано-Франківська	2288	2335	2421	2430	2586	2743	2710	2636	2598	2579	2520	2682
Київська	2829	2941	2996	3051	3146	3264	3268	3369	3174	3226	3234	3528
Кіровоградська	2155	2194	2300	2331	2461	2546	2561	2468	2509	2501	2494	2660
Луганська	2842	2826	2971	2970	3073	3123	3230	3190	3163	3254	3184	3335
Львівська	2276	2351	2478	2476	2612	2670	2720	2660	2653	2653	2621	2791
Миколаївська	2503	2767	2675	2684	2809	2876	2953	2827	2839	2849	2895	3321
Одеська	2553	2466	2644	2607	2689	2780	2781	2721	2693	2754	2730	3100
Полтавська	2659	2603	2681	2715	2862	2876	2960	2876	2933	2960	2916	3215
Рівненська	2232	2554	2443	2439	2551	2734	2733	2607	2592	2602	2604	2903
Сумська	2235	2270	2392	2395	2537	2563	2685	2576	2531	2581	2559	2722
Тернопільська	1941	1996	2079	2078	2205	2367	2235	2196	2182	2266	2284	2466
Харківська	2423	2535	2683	2661	2714	2808	2886	2816	2836	2846	2835	3068
Херсонська	2018	2055	2154	2186	2283	2411	2399	2278	2297	2335	2335	2543
Хмельницька	2122	2276	2270	2279	2408	2547	2588	2507	2445	2483	2494	2728
Черкаська	2228	2278	2380	2391	2610	2605	2646	2553	2545	2597	2581	2726
Чернівецька	2067	2080	2190	2207	2311	2500	2513	2377	2352	2385	2375	2628

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Чернігівська	2039	2052	2274	2179	2344	2432	2473	2382	2340	2370	2352	2498
м. Київ	4148	4306	4577	4592	4469	4628	4700	4571	4592	4688	4688	5368
м. Севастополь	2587	2649	2759	2756	2920	3020	2944	2799	2886	2915	3027	3655

* Джерело: http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/socposobiya/sred-zarp-reg/sred-zarp-reg_12/ [5]

У Федеральному статистичному відомстві Німеччини повідомили, що одна година роботи в країнах ЄС коштує в середньому 23 євро (244 грн.), або 30,5 дол., що у 16 разів більше, ніж заробляє українець [7].

Рекордсменом з оплати праці стала Бельгія, де година роботи коштує 39,30 євро (420 грн.).

Останні позиції займають країни, які останніми приєдналися до Євросоюзу – Румунія, де година роботи коштувала торік 4,50 євро (48 грн.), і Болгарія, яка замикає список з показником 3,50 євро (37 грн.) за годину.

Порівнявши вище зазначені дані, немає нічого дивного, що українець, потрапивши в середньостатистичну за економічним розвитком країну, все одно буде отримувати більше доходу навіть за найпростішу і некваліфіковану роботу в порівнянні з Україною, не говорячи вже про можливість отримання доходу за відповідною професією у країнах високого економічного розвитку.

Таблиця 2

*Середня заробітна плата в країнах світу**

Місце	Країна	Середня заробітна плата (долари США)	Середня величина плати за день (долари США)
1	2	3	4
1	Люксембург	4 089	136
2	Норвегія	3 678	123
3	Австрія	3 437	115
4	США	3 263	109
5	Великоританія	3 065	102
6	Бельгія	3 035	101
7	Швеція	3 023	101
8	Ірландія	2 997	100
9	Фінляндія	2 925	98
10	Південна Корея	2 903	97
11	Франція	2 886	96
12	Канада	2 724	91
13	Німеччина	2 720	91
14	Сингапур	2 616	87
15	Австралія	2 610	87
16	Кіпр	2 605	87
17	Японія	2 522	84
18	Італія	2 445	82
19	Ісландія	2 431	81
20	Іспанія	2 652	88
21	Греція	2 300	77
22	Нова Зеландія	2 283	76
23	Південна Африка	1 838	61
24	Мальта	1 808	60
25	Ізраїль	1 804	60
26	Чехія	1 786	60
27	Хорватія	1 756	59
28	Туреччина	1 731	58
29	Катар	1 690	56
30	Гонконг	1 545	52
31	Польща	1 536	51
32	Словаччина	1 385	46
33	Угорщина	1 374	46

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

34	Македонія	1 345	45
35	Боснія і Герцеговина	1 338	45
36	Естонія	1 267	42
37	Росія	1 215	41
38	Ямайка	1 135	38
39	Литва	1 109	37
40	Аргентина	1 108	37
41	Латвія	1 098	37
42	Сербія	1 058	35
43	Чилі	1 021	34
44	Ботсвана	996	33
45	Малайзія	961	32
46	Білорусь	959	32
47	Румунія	954	32
48	Бахрейн	917	31
49	Панама	831	28
50	Маврикій	783	26
51	Бразилія	778	26
52	Макао	758	25
53	Казахстан	753	25
54	Болгарія	750	25
55	Колумбія	692	23
56	Україна	686	23
57	Китай	656	22
58	Мексика	609	20
59	Грузія	603	20
60	Азербайджан	596	20
61	Єгипет	548	18
62	Таїланд	489	16
63	Вірменія	471	16
64	Домініканська Республіка	462	15
65	Молдова	438	15
66	Монголія	415	14
67	Сирія	364	12
68	Киргизстан	336	11
69	Індія	295	10
70	Філіппіни	279	9
71	Пакистан	255	9
72	Таджикістан	227	8

*Джерело: <http://www.rate1.com.ua/suspilstvo/2194/> [6]

Кожен п'ятий українець бажає виїхати на заробітки за кордон, а 15% громадян залишилися там назавжди. Такі дані наводить дослідницьке агентство Gallup [8].

Це досить вагомий і серйозний сигнал для нашої держави та її влади, яка хоче бачити Україну повноцінною країною, а не намагатися з кожним роком порахувати за кордоном постійно зростаючу кількість українців за межами батьківщини. Для цього в найближчому майбутньому потрібно докласти всіх зусиль, щоб створити сприятливі умови для життя, а не існування в Україні, та всіма можливими методами прагнути повернути мігрантів додому.

Список використаних джерел:

1. Кукурудза І. І., Ромащенко Т. І. Україна у світових процесах трудової міграції: монографія. / Кукурудза І. І., Ромащенко Т. — Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. — 252 с.
2. Кравченко В. Г. Тенденції трудової міграції в Україні / В. Г. Кравченко // Часопис Київського Університету права. — 2012/2. — С. 125—129
3. Швейцарський банк дослідив, що українці бідніші, ніж жителі країн Африки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://tvi.ua/new/2012/10/12/shveycarskiy_bank_doslidiv_scho_ukrainci_bidnishi_nizh_zhiteli_krain_afriki
4. В Україні середня зарплата за грудень 2012 року збільшилася на 279 гривень [Електронний

ресурс]. — Режим доступу: <http://mojazarplata.com.ua/ua/main/zarobitok/v-ukrayini-serednja-zarplata-zagrudenq-2012-roku-zbilqshilasq-na-279-grivenq>

5. Середня заробітна плата за регіонами в 2012 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/socposobiya/sred-zarp-reg/sred-zarp-reg_12/

6. Заробітна плата робітників в світі. Звіт ООН [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rate1.com.ua/ua/suspilstvo/2194/>

7. Середня зарплата європейця становить 244 грн. на годину – у 16 разів більше, ніж заробляє українець [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.varianty.net/novyny/item/1654-serednya-zarplata-evropeytsya-stanovit-244-grn-na-godinu-u-16-raziv-bilshe-nizh-zaroblyae-ukrayinets>

8. Кожен п'ятий українець бажає виїхати на заробітки за кордон [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://simya.com.ua/articles/38/35561/45/>

9. Дубовой О. Ф. Феномен сучасної української трудової міграції та його соціально-економічні наслідки / О. Ф. Дубовой // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — Вип. 21.8. — С. 368—373